

Türk Tarihi ve Kültürü

Eray ALACA

Prof. Dr. Eray ALACA

TÜRK TARİHİ VE KÜLTÜRÜ

ISBN 978-625-8897-71-5

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2026, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Ekim 2026, Ankara

Yayın-Proje: Yaren Açıkgöz

Dizgi-Grafik Tasarım: Umutcan Çağlayan

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.

İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25

Yenimahalle/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 77079

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi

Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: yayinevi@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Prof. Dr. Eray ALACA

1977 yılında Almanya'da doğmuştur. İlk ve ortaöğretimini tamamladıktan sonra Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nde lisans, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana bilim Dalı'nda da yüksek lisans ve doktora eğitimini tamamlamıştır. Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Prof. Dr. olarak akademik hayatına devam etmektedir. Tarih eğitimi, sosyal bilgiler eğitimi, öğretim programları ve ders kitapları çalışma alanlarıdır. Bu çerçevede ulusal ve uluslararası hakemli dergilerde yayınlanmış makaleleri, kitapları, kongre ve sempozyumlarda sunulmuş bildirileri bulunmaktadır. Lisans düzeyinde "Türk Eğitim Tarihi", yüksek lisans düzeyinde "Kimlik Sorunu ve Tarih Öğretimi" ve "Tarih Alan İncelemeleri", doktora düzeyinde "Sosyal Bilgiler Programının İncelenmesi" ve "Tarihte İleri Alan İncelemeleri" dersleri vermektedir.

ÖN SÖZ

Tarihin en eski milletlerinden olan Türkler, göç ve savaş gibi etkenlere bağlı olarak dünyanın çeşitli yerlerinde varlık göstermişlerdir. Türkler, kimi zaman bir topluluk, kimi zaman bir devlet kimi zaman da bir imparatorluk olarak tarihin akışında belirleyici olmuşlardır. Bu durum Türkler ile ilgili ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan araştırmalarda kronolojik bir bütünlüğü ve coğrafi bir sınır belirlemeyi zorlaştırmıştır.

Türkler gittikleri yerleri siyasi ve kültürel açıdan etkilemişlerdir. Bunun temel nedeni köklü bir kültüre ve devlet yönetimi geleneğini sahip olmalarıdır. Türkler gittikleri yerlerde karşılaştıkları siyasi ve kültürel yapıyı kendilerine uyarlayarak geliştirebilmişlerdir. Tarihsel süreç içerisindeki bu birikim son tahlilde Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşunda ve yüzyıllar boyunca dünya siyasetine yön vermesinde görülmektedir.

Türk tarihi ve kültürüne yönelik ilk araştırmalar yabancı kaynaklı olmakla beraber Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde gündeme gelmiştir. En yoğun araştırmalar ise Cumhuriyet'in ilk yıllarında Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde gerçekleştirilmiştir. Antropolojik ve arkeolojik verilerle desteklenen araştırmalar yapılmıştır. Atatürk'ün "Türk çocuğu atalarını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır." sözü Türk tarihinin ve kültürünün araştırılmasının önemini ortaya koymaktadır. Dolayısı ile "Türk Tarihi ve Kültürü" adlı bu eseri yazarak Türk tarihine ve tarihçiliğine bir katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Türk tarihinin ve kültürünün gelişimini göstermeyi amaçlayan bu eserde Türklerin tarihi ve kültürü ilk yurtları olan "Orta Asya/Türkistan" özelinde İslamiyet öncesi ve sonrası, son yurtları olan "Anadolu" özelinde ise Selçuklular, Osmanlılar ve son olarak Türkiye Cumhuriyeti ile kültürel bağların olduğu Türk Cumhuriyetleri yer almıştır. Böylece bir süreklilik içerisinde geçmiş ile bugün arasında bağ kurulması sağlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

Prof. Dr. Eray ALACA	iii
Ön Söz.....	iv

1. BÖLÜM

ORTA ASYA TÜRK TARİHİ

Türk Adının Anlamı ve Kökeni	1
Türk Yurdu ve Sınırları	2
Ana Yurtta Kurulan İlk Uygarlıklar	2
Anav (Anau) Kültürü	2
Kelteminar Kültürü	2
Afanasiyevo Kültürü	3
Andronova Kültürü	3
Karasug Kültürü	3
Tagar Kültürü	3
Taşlık Kültürü	4
Orta Asya Türk Göçleri	4
İlk Türk Toplulukları ve Devletler	5
İskit/ Saka (M.Ö. 600 - 100)	5
Büyük (Asya) Hun Devleti (M.Ö. 200 – M.S.216)	6
Kavimler Göçü (M.S. 375)	7
Avrupa (Batı) Hunları (375 - 469).....	8
Akhunlar (Eftalitler) (420 - 567)	9
Kök Türkler (Göktürkler) (552 - 742).....	9
I. Kök Türk Devleti (552 - 630).....	9
II. Kök Türk Devleti (Kutluk) (682 - 742).....	10
Uygurlar (745 - 840)	10
Kan-Chou (Kansu/Sarı) Uygur Devleti.....	11
Doğu Türkistan (Turfan) Uygur Devleti	12
Avarlar (Juan-Juanlar/Aparlar) (562 - 805)	12
Macarlar	12
Bulgarlar	12
Büyük Bulgarya Devleti.....	13
İtil (İdil, Kama, Volga) Bulgarları	13
Tuna Bulgarları	13
Peçenekler.....	14
Oğuzlar (Uzlar).....	14
Kumanlar (Kıpçaklar).....	14
Türğişler (Türgeşler) (630 - 766)	15
Başkırtlar (Başkurtlar)	15
Karluklar (Karlıklar)	15
Sibirler (Sabarlar/Sabirler)	16
Kırgızlar	16
Hazarlar	16
Kimekler	17

2. BÖLÜM

ORTA ASYA TÜRK KÜLTÜRÜ

Yönetim.....	19
Toplum.....	20
Hukuk	21
Eğitim.....	21
Dil	23
Orhun(Köktürk) Alfabeti.....	23
Uygur Alfabeti	23
Edebiyat	24
Sözlü Edebiyat.....	24
Yazılı Edebiyat.....	24
Din.....	25
Ordu	26
Ekonomi	26
Sanat	27
Bilim.....	28

3. BÖLÜM

İLK TÜRK İSLAM DEVLETLERİ TARİHİ

Karahanlılar Devleti (840 - 1212).....	29
Sâcoğulları (889 - 929).....	31
Gazneliler Devleti (963 - 1183)	31
Mısır'da Kurulan Türk Devletleri	32
Tolunoğulları (868 - 905)	32
İhşidiler (Akşitler) (935 - 969).....	33
Eyyübiler (1174 - 1250)	33
Memlûkler (Kölemenler) (1250 - 1517)	33
Harezmşahlar Devleti (1097 - 1231).....	34
Babürlüler Devleti (1526 - 1858).....	34
Büyük Selçuklu Devleti (1040 - 1157)	35

4. BÖLÜM

ANADOLU TÜRK (TÜRKİYE) TARİHİ

Anadolu'da Kurulan İlk Beylikler.....	39
Saltuklular (1072 - 1202)	39
Mengücekliler (1080 - 1228).....	40
Danişmentliler (1080 - 1178).....	40
Artuklular (1102 - 1409).....	41
Çaka Beyliği (1081 - 1094)	41
Dilmaçoğulları (1085 - 1394).....	41
Çubukoğulları (1085 - 1112).....	41

İnalıoğulları (1098 - 1183).....	42
Tanrıvermişoğulları (1081 - 1093)	42
Ahlatşahlar (Sökmenliler) (1100 - 1207).....	42
Türkiye (Anadolu) Selçuklu Devleti (1077 - 1308).....	42
I. Kılıç Arslan Dönemi (1092 - 1107)	42
I. Mesut Dönemi (1116 - 1155)	43
II. Kılıç Arslan Dönemi (1155 - 1192).....	43
I. Gıyaseddin Keyhüsrev Dönemi (1192 - 1197) - (1204 - 1211).....	44
I. İzzeddin Keykavus Dönemi (1211 - 1220)	44
I. Alâeddin Keykubad (Uluğ Keykubad) Dönemi (1220 - 1237)	45
II. Gıyaseddin Keyhüsrev Dönemi (1237 - 1246)	45
Anadolu'da İkinci Beylikler.....	46
Osmanoğulları (1299 - 1922).....	46
Karesioğulları (1304 - 1360)	46
Çobanoğulları (1277 - 1309)	46
Candaroğulları (İsfendiyoğulları) (1292 - 1461).....	47
Pervanoğulları (1277 - 1322)	47
Taceddinoğulları (Canikoğulları) (1348 - 1428).....	47
Germiyoğulları (1299 - 1429).....	47
Saruhanogulları (1313 - 1410).....	47
Aydinoğulları (1308 - 1426).....	47
Menteşeoğulları (1261 - 1424).....	48
İnançoğulları (1261 - 1368).....	48
Sahip Ataoğulları (1275 - 1342).....	48
Karamanoğulları (1256 - 1487)	48
Alaiye Beyliği (1293 - 1471)	48
Hamitoğulları (1300 - 1423)	49
Eşrefoğulları (1284 - 1326).....	49
Dulkadiroğulları (Zülkadiroğulları) (1337 - 1515).....	49
Ramazanoğulları (1353 - 1608)	49
Eretna Devleti (1335 - 1381).....	49
Kadı Burhaneddin Devleti (1381 - 1398).....	49

5. BÖLÜM

İLK TÜRK İSLAM DEVLETLERİNDE KÜLTÜR

Yönetim.....	51
Ordu	53
Toprak.....	54
Miri Arazi (Arazi-i Emiriye).....	54
Has Arazi	55
İkta Arazi	55
Mülk (Hususi) Arazi	55
Öşri Arazi	55
Haraci Arazi	56

Vakıf Arazi.....	56
Hukuk	56
Toplum.....	57
Ekonomi	58
Din	58
Dil	59
Edebiyat	59
Karahanlılar Dönemi.....	59
Gazneliler Dönemi	60
Harezmşahlar Dönemi.....	60
Selçuklular Dönemi.....	60
Eğitim.....	60
Bilim	62
Sanat	63
Mimari	64

6. BÖLÜM

OSMANLI TARİHİ (1300 - 1600)

Osman Bey (1281 - 1324).....	68
Orhan Bey (1324 - 1362).....	68
I. Murat (Hüdavendigar) (1362 - 1389).....	69
I. Bayezit (Yıldırım) (1389 - 1402)	70
Fetret Dönemi (1402 - 1413)	71
I. Mehmet (Çelebi) (1413 - 1421).....	71
II. Murat (1421 - 1444/1444 - 1451)	72
II. Mehmet (Fatih) (1451 - 1481)	73
Batı Siyaseti	73
Anadolu Siyaseti	74
Denizlerdeki Siyaseti.....	74
II. Bayezit (1481 - 1512).....	74
I. Selim (Yavuz) (1512 - 1520)	75
I. Süleyman (Kanuni) (1520 - 1566)	76
II. Selim (1566 - 1574)	78
III. Murat (1574 - 1595).....	78

7. BÖLÜM

OSMANLI TARİHİ (1600 - 1700)

III. Mehmet (1595 - 1603).....	79
I. Ahmet (1603 - 1617)	79
I. Mustafa (1617 - 1618/1622 - 1623).....	80
II. Osman (Genç) (1618 - 1622)	80
IV. Murat (1623 - 1640)	81
İbrahim (1640 - 1648).....	81

IV. Mehmet (1648 - 1687)	82
II. Süleyman (1687 - 1691)	83
II. Ahmet (1691 - 1695)	83
II. Mustafa (1695 - 1703)	83

8. BÖLÜM

OSMANLI TARİHİ (1700 - 1800)

III. Ahmet (1703 - 1730)	85
Lale Devri (1718 - 1730)	86
I. Mahmut (1730 - 1754)	87
III. Osman (1754 - 1757)	88
III. Mustafa (1757 - 1774)	88
I. Abdülhamit (1774 - 1789)	88
III. Selim (1789 - 1807)	90

9. BÖLÜM

OSMANLI TARİHİ (1800 - 1900)

II. Mahmut (1808 - 1839)	93
Sırp İsyanı (1804 - 1812)	93
Rum İsyanı (1820-1829)	94
Fransa'nın Cezayir'i İşgali (1830)	94
Mısır İsyanı (1832 - 1833)	95
Hünkar İskelesi Antlaşması (1833)	95
Balta Limanı Ticaret Antlaşması (1838)	96
Nizip Savaşı (1839)	96
Sened-i İttifak (1808)	96
Abdülmecit (1839 - 1861)	99
Abdülaziz (1861 - 1876)	106
II. Abdülhamit (1876 - 1909)	107
I. Meşrutiyet'in İlanı (23 Aralık 1876)	109
1877 - 1878 Osmanlı - Rus Savaşı (93 Harbi)	110
İstibdat Dönemi(1878 - 1908)	113
İttihat ve Terakki Cemiyeti(1889)	114

10. BÖLÜM

OSMANLI TARİHİ (1900 - 1922)

V. Mehmet Reşat (1909 - 1918)	115
Trablusgarp (Libya) Savaşı (1911 - 1912)	116
Balkan Savaşları (1912 - 1913)	117
I. Dünya Savaşı (1914 - 1918)	120
Osmanlı İmparatorluğu'nun I. Dünya Savaşına Girmesi	122
Osmanlı İmparatorluğu'nun Savaştığı Cepheler	123

Kafkasya (Doğu) Cephesi	123
Kanal Cephesi (Mısır, Süveyş)	124
Çanakkale Cephesi	124
Çanakkale Cephesinin Sonuçları.....	125
Irak Cephesi	126
Suriye ve Filistin Cephesi	126
Hicaz ve Yemen Cephesi.....	126
Galiçya, Makedonya ve Romanya Cepheleri	127
Gizli Antlaşmalar.....	127
İstanbul Antlaşması (10 Nisan 1915).....	127
Londra Antlaşması (26 Nisan 1915)	127
Sykes-Picot Antlaşması (3 Ocak 1916).....	127
Petrograd Sözleşmesi (Mart 1916)	128
H. Mac Mahon Antlaşması (1916).....	128
St. Jean De Maurienne (19 Nisan 1917)	128
Wilson İlkeleri (8 Ocak 1918).....	128
I. Dünya Savaşı'nın Sonuçları	129
VI. Mehmet Vahidettin (1918 - 1922)	130
Mondros Ateşkes Antlaşması (30 Ekim 1918).....	130
Milli Cemiyetler (Yararlı Cemiyetler).....	132
Kars İslam Şurası	132
Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti.....	132
İzmir Müdafaa-i Hukuk-u Osmaniye Cemiyeti.....	132
Şark Vilayetleri (Doğu İlleri) Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti.....	133
Trabzon Muhafaza-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti.....	133
Kilikyalılar Cemiyeti	133
Milli Kongre Cemiyeti	133
Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti.....	133
Türkler ve Müslümanlar Tarafından Kurulan Milli Varlığa Düşman Cemiyetler	134
Sulh ve Selamet-i Osmaniye Fırkası.....	134
Teali İslam Cemiyeti.....	134
Kürdistan Teali Cemiyeti.....	134
İngiliz Muhipleri (Sevenler) Cemiyeti.....	134
Wilson İlkeleri Cemiyeti.....	135
Hürriyet ve İtilaf Fırkası.....	135
Azınlıklar tarafından kurulan Cemiyetler	135
Filiki/Etniki Eterya Cemiyeti	135
Pontus Rum Cemiyeti	135
Mavri Mira (Kara Gün) Cemiyeti	135
Taşnak Sütyun ve Hınçak Komitesi.....	136
Makabi, Lions, İsrailit ve Alyans	136
Paris Barış Konferansı (18 Ocak 1919)	136

11. BÖLÜM OSMANLI KÜLTÜRÜ

Yönetim.....	139
Merkez Yönetimi.....	140
Saray	140
Divan-ı Hümayun.....	140
Taşra Yönetimi	142
Eyaletler	142
Toplumsal Yapı.....	143
Yönetenler(Beraya).....	143
Hanedan Üyeleri.....	143
Seyfiye(Ehl-i Seyf).....	143
İlmiye (Ulema).....	143
Kalemiye(Ehl-i Kalem)	144
Yönetilenler (Reaya)	144
Toprak Yönetimi	144
Miri Arazi	144
Mülk Arazi.....	145
Vakıf Arazi.....	145
Ordu	145
Kara Kuvvetleri	145
Merkez Ordusu (Kapıkulu Askerleri)	145
Piyadeler (Yayalar)	146
Süvariler (Atlılar).....	146
Eyalet Ordusu (Taşra)	146
Donanma	147
Havacılık	147
Hukuk	148
Şer'i Hukuk.....	148
Örf'i Hukuk.....	148
Maliye.....	149
Şer'i Vergiler	150
Örfi Vergiler	150
Eğitim.....	151
Sıbyan Mektepleri	151
Medreseler	152
Darü'l-Kurra (Darü'l-Huffaz)	154
Darü'l-Hadis.....	154
Darü't-Tıbb (Darüş-Şifa).....	154
Rüşdiyeler	155
İdadiler.....	155
Enderun	156
Şehzadegan.....	157
Darülmuallimin	157

Darülmuallimat	157
Dil ve Edebiyat.....	158
Toplum.....	159
Mimari	159
Sanat	160
Bilim.....	161

12. BÖLÜM

TÜRK MİLLİ MÜCADELESİNDE ÖRGÜTLENME DÖNEMİ (1919 - 1920)

Kuva-ı Milliye.....	163
Kuva-ı Milliye'nin kurulma nedenleri	164
Kuva-ı Milliye'nin olumlu yönleri	164
Kuva-ı Milliye'nin olumsuz yönleri.....	164
Samsun Raporu (20/22 Mayıs 1919).....	164
Havza Genelgesi (28 Mayıs 1919)	165
Amasya Tamimi (Genelgesi) (21/22 Haziran 1919)	165
Kararlar	166
Erzurum Kongresi (23 Temmuz - 7 Ağustos 1919)	167
Kararlar	168
Önemi	168
Balıkesir Kongresi (26-30 Temmuz 1919).....	168
Alaşehir Kongresi (16-25 Ağustos 1919)	169
Nazilli Kongresi (6-9 Ağustos 1919).....	169
Sivas Kongresi (4-11 Eylül 1919).....	169
Sorunlar	169
Kararlar	170
Amasya Görüşmeleri/Mülakatı (20 - 22 Ekim 1919)	170
İmzalanan Protokoller	171
Temsil Heyeti'nin Ankara'ya Gelişi (27 Aralık 1919).....	171
Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nin Toplanması (12 Ocak 1920) ve Misak-ı Milli'nin Kabulü (28 Ocak 1920)	172
Misak-ı Milli Kararları.....	173
Büyük Millet Meclisi (23 Nisan 1920)	174
Milli Mücadele Karşısı Ayaklanmalar (1919-1921)	175
Nedenleri	175
Önlemler.....	176
Sonuçlar	176
Doğrudan Osmanlı Hükümeti Tarafından Çıkarılan Ayaklanmalar	177
Osmanlı Hükümeti ve İtilaf Devletleri Tarafından Çıkarılan Ayaklanmalar	177
Önceden Kuva-i Milliye İçinde Yer Alıp Sonradan Ayaklananlar	177
Azınlıkların Çıkardığı Ayaklanmalar	178
Sevr Barış Antlaşması (10 Ağustos 1920).....	178
Önemli Maddeler	179

13. BÖLÜM

TÜRK MİLLİ MÜCADELESİNDE SAVAŞLAR DÖNEMİ (1920 - 1922)

Doğu Cephesi.....	181
Bilecik Mülakatı (Görüşmesi) (5 Aralık 1920)	182
Türkiye-Gürcistan Antlaşması(23 Şubat 1921)	183
Güney Cephesi.....	183
Batı Cephesi	184
Gediz Taarruzu (24 Ekim 1920)	184
Düzenli Ordu'nun Kurulması(9 Kasım 1920)	184
I. İnönü Savaşı (6-10 Ocak 1921)	185
İç Siyasetteki Sonuçları	185
Dış Siyasetteki Sonuçları	186
Londra Konferansı (23 Şubat -12 Mart 1921).....	186
Afgan Dostluk Antlaşması (1 Mart 1921)	187
Moskova Dostluk Antlaşması (16 Mart 1921)	187
II. İnönü Savaşı (23 Mart -1 Nisan 1921).....	187
Aşlıhanlar ve Dumlupınar Savaşları (8-11 Nisan 1921).....	188
Eskişehir-Kütahya Savaşları (10-24 Temmuz 1921)	188
Maarif Kongresi (15-21 Temmuz 1921)	189
Başkomutanlık Yasası (5 Ağustos 1921)	189
Tekalif-i Milliye Emirleri (7-8 Ağustos 1921).....	190
Sakarya Meydan Muharebesi (23 Ağustos-13 Eylül 1921)	190
Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Meydan Muharebesi (26 Ağustos - 18 Eylül 1922) (Yurt Kurtaran)	192
Mudanya Mütarekesi (Mudanya Ateşkes Antlaşması)(3 - 11 Ekim 1922)	192
Saltanatın Kaldırılması (1 Kasım 1922).....	193
Lozan Barış Antlaşması (24 Temmuz 1923)	194
Sınırlar.....	194
Boğazlar	195
Kapitülasyonlar	195
Azınlıklar.....	195
Nüfus Mübadelesi(Değişimi).....	196
Dış Borçlar.....	196
Yabancı Okullar	196
Fener Rum Patrikhanesi	196
İstanbul'un Boşaltılması	196
Lozan Barış Antlaşması'nın Önemi	196
II. TBMM'nin Açılışı (11 Ağustos 1923 - 1 Ekim 1927).....	197

14. BÖLÜM

ATATÜRK DÖNEMİ İÇ GELİŞMELER (1923 - 1938)

Cumhuriyet'in İlanı (29 Ekim 1923).....	199
Halifeliğin Kaldırılması (3 Mart 1924)	200
Halifeliğin Kaldırıldığı Gün Çıkarılan Kanunlar	201
Hukuk	201
1924 Anayasası'ndaki Değişiklikler	202
Medeni Kanun(17 Şubat 1926)	202
İsviçre'den Alınma Nedenleri.....	202
Medeni Kanunun Sağladığı Haklar.....	203
Yavuz - Havuz Davası (1928)	203
Çok Partili Hayat	203
Halk Fırkası (9 Eylül 1923).....	204
Terakkiperver (İlerici) Cumhuriyet Fırkası (17 Kasım 1924 - 5 Haziran 1925)	205
Şeyh Said İsyanı (13 Şubat - 3 Haziran 1925)	206
Mustafa Kemal (Atatürk)'e Suikast Girişimi - İzmir Suikastı (16 Haziran 1926)	206
Serbest Cumhuriyet Fırkası (12 Ağustos - 17 Kasım 1930)	207
Menemen Olayı (23 Aralık 1930).....	208
Ahali Fırkası (26 Eylül 1930 - 21 Aralık 1930)	208
Bursa Olayı (1933).....	209
Vagon Lits Olayı (1933)	209
Razgrad Olayı (1933)	209
Dersim Olayı (1937 - 1938).....	209
Eğitim - Öğretim ve Kültür Alanında Yapılan İnkılaplar.....	209
Tevhid-i Tedrisat (Öğretimlerin Birleştirilmesi) Kanunu (3 Mart 1924)	210
Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun (2 Mart 1926).....	210
Yeni Türk Harflerinin Kabulü (1 Kasım 1928)	210
Millet Mektepleri'nin Açılması (11 Kasım 1928)	211
Türk Tarih Tezi ve Tarih Eğitimi.....	211
Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti (15 Nisan 1931)	216
Halkevleri (19 Şubat 1932).....	216
Güneş - Dil Teorisi ve Dil Eğitimine Katkısı.....	217
Türk Dil Kurumu'nun (Türk Dil Tetkik Cemiyeti) Açılması (12 Temmuz 1932)	218
Üniversiteler Reformu.....	219
Toplumsal Alanda Yapılan İnkılaplar	219
Kılık Kıyafette Yenilik (2 Eylül 1925).....	219
Şapka Kanunu (25 Kasım 1925)	220
Tekke, Zaviye ve Türbelerin Kapatılması (30 Kasım 1925)	220
Saat ve Takvimde Yapılan Değişiklik (26/27 Aralık 1925)	220
Ölçü ve Tartı Birimlerinde Değişiklik (26 Mart 1931)	220
Soyadı Kanunu'nun Kabulü (21 Haziran 1934)	220
Bazı Kisvelerin Giyilemeyeceğine Dair Kanun (3 Aralık 1934).....	221
Tatil Günlerinde Değişiklik (27 Mayıs 1935)	221

Ekonomi Alanında Yapılan İnkılaplar	221
Türkiye(İzmir) İktisat Kongresi (17 Şubat - 4 Mart 1923)	221
Türkiye İş Bankası'nın Kurulması (26 Ağustos 1924).....	222
Aşar Vergisi'nin Kaldırılması (17 Şubat 1925).....	223
Kabotaj Kanunu (1 Temmuz 1926)	223
Teşvik-i Sanayi Kanunu (28 Mayıs 1927)	223
I. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1934)	223

15. BÖLÜM

ATATÜRK DÖNEMİ DIŞ GELİŞMELER (1923 - 1938)

Fransa İle İlişkiler	225
Yabancı Okullar (1926)	225
Bozkurt-Lotus Olayı(1926)	226
Adana-Mersin Demiryolu(1929).....	227
Borçlar(1933)	227
Hatay Sorunu ve Hatay'ın Anavatan'a Katılması (1939)	227
Yunanistan ile İlişkiler	228
Nüfus Mübadelesi (Değişimi) Sorunu (1926 - 1930)	228
İngiltere ile İlişkiler	229
Musul Sorunu (1924 - 1926)	229
Montreux (Montrö) Boğazlar Sözleşmesi (20 Temmuz 1936)	230
Uluslararası Örgütlere Üyelik.....	230
Kellog-Briand (Paris) Paktı (1928).....	230
Litvinov Protokolü (1929)	231
Milletler Cemiyeti (18 Temmuz 1932)	231
Balkan Antantı (9 Şubat 1934)	231
Akdeniz Paktı (Ocak 1936)	232
Sadabat Paktı (9 Temmuz 1937)	232
Nyon Antlaşması (18 Eylül 1937).....	232

16. BÖLÜM

ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCE SİSTEMİ (ATATÜRKÇÜLÜK) VE ATATÜRK İLKELERİ

Cumhuriyetçilik.....	233
Ulusçuluk (Milliyetçilik)	234
Halkçılık.....	235
Devletçilik.....	236
Laiklik	237
İnkılapçılık (Devrimcilik)	238
Bütünlüyci İlkeler	238

17. BÖLÜM**İSMET İNÖNÜ DÖNEMİ (1938 - 1950)**

II. Dünya Savaşı (1939 - 1945).....	239
Çok Partili Hayata Geçiş (1945 - 1950)	241

18. BÖLÜM**DEMOKRAT PARTİ (ADNAN MENDERES) DÖNEMİ (1950 - 1960)**

İç Gelişmeler	243
Dış Gelişmeler.....	244

19. BÖLÜM**ASKERİ MÜDAHALELER DÖNEMİ (1960 - 1980)**

Askeri Müdahaleler Dönemi (1960 - 1980)	245
1961 Anayasası (9 Temmuz 1961).....	247
1982 Anayasası (7 Kasım 1982)	247

20. BÖLÜM**SİVİLLEŞME DÖNEMİ (1980 SONRASI)**

Sivilleşme Dönemi (1980 Sonrası).....	249
---------------------------------------	-----

21. BÖLÜM**DİĞER TÜRK DEVLETLERİ VE TOPLULUKLARI**

Diğer Türk Devletleri ve Toplulukları	253
Azerbaycan	254
Kazakistan	254
Kırgızistan	255
Özbekistan	256
Türkmenistan.....	256
Diğer Türk Toplulukları	256

Kaynakça.....	257
----------------------	------------

1. BÖLÜM

ORTA ASYA TÜRK TARİHİ

TÜRK ADININ ANLAMI VE KÖKENİ

Dünya medeniyetine büyük katkıları olan Türklerin tarihi, arkeolojik çalışmalardan elde edilen bulgular doğrultusunda M.Ö. 5000’li yıllara kadar dayanmaktadır. Bu durumda yazıdan önceki dönemin henüz tam olarak aydınlatılamadığı düşünüldüğünde Türklerin tarihinin daha eski dönemlere dayanması gerekmektedir. Çünkü köklü bir kültüre sahip olma ve medeniyet oluşturabilme yüzyılların birikimi ile elde edilen tecrübeler sonucunda gerçekleşmektedir.

Türk adından ilk kez **Çin** yıllıklarında bahsedilmiştir. Ardından artan göçler, siyasi ve ekonomik ilişkiler bağlamında Arap, İran(Fars), Batı Roma(Latin), Doğu Roma (Bizans, Grek), Rus ve Göktürkler’den itibaren yazılı kaynaklarda yer almıştır (Kafesoğlu, 1984; Turan, 2014). Türk adı ilk kez açık bir şekilde Göktürkler/Kök Türkler döneminde Orhon Kitabelerinde kullanılmış, zaman içerisinde de Türk soyundan gelenlerin ve Türkçe konuşan toplulukların genel adı olmuştur(Kösoğlu, 1991).

Türklerin geniş bir coğrafyada hüküm sürmeleri ve gittikleri yerleri kültürel olarak etkilemeleri Türkler ile ilgili yoğun araştırmaların yapılmasına sebep olmuştur. Bu çerçevede Heredotos’un doğu kavimleri arasında saydığı Targitalar, İskit topraklarında yaşadıkları iddia edilen Tyrakeler veya Yurkaeler, Tevrat’ta adı geçen Yafes’in oğlu Toliarma, eski Hint kaynaklarında rastlanılan Turukha, eski ön Asya çivi yazısı tabletlerde geçen Turukkular ve Çin kaynaklarında geçen Tikler Türk adını taşıyan kavimler olarak değerlendirilmektedir(Kafesoğlu, 1984; Turan, 2014; Günay, 2016) .

Türk adı; Uygur metinlerinde “**güç, kuvvet**”, Kaşgarlı Mahmut’un “Divan-ı Lügat-i Türk” adlı eserinde “**olgunluk çağı**”, Çin kaynaklarında “**miğfer**”, Ziya Gökalp ve W. Barthold’a göre “ **türelî(törelî), kanun nizam sahibi**” , A. Wambery’e ve J. Deny’e göre “**türemek**”, G. Doerfer’e göre “**devlete bağlı halk**”, bugün ise Türk kelimesi, ad olarak **güç, kuvvet**; sıfat olarak **güçlü, kuvvetli** anlamındadır(Deliorman, 2009; Kafesoğlu, 1984).